

Van'da Çalışan Ebe ve Hemşirelerin İş Memnuniyet Düzeylerinin Araştırılması

Survey on Job Satisfaction Levels of Nurses and Midwives Working In Van

Selver Karaaslan^{1,*}, Hanım Güler Şahin², Sıddık Keskin³, Nizamettin Günbatar¹, Elif Akyiğit⁴

¹Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van Sağlık Yüksekokulu, Van

²Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Kadın Hast. ve Doğum Anabilim Dalı, Van

³Tıp Fakültesi, Biyoistatistik Anabilim Dalı, Van

⁴Bitlis Eren Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu, Bitlis

ÖZET

Amaç: Bu araştırma, Van merkezdeki hastaneler ve aile sağlığı merkezlerinde çalışan ebe ve hemşirelerin iş memnuniyet düzeylerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Bu çalışma Van'daki hastaneler ve aile sağlığı merkezlerinde çalışan toplam 596 ebe ve hemşire üzerinde yürütüldü. Araştırmada yüz yüze görüşme yöntemi ile sosyo-demografik özellikleri ile iş memnuniyet düzeylerini tanımlamak için 27 soruluk anket formu uygulandı. Veriler SPSS 15.0 istatistik paket programı kullanılarak istatistiksel analizlerde oran testi ve ki-kare testi kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışmada, 596 ebe ve hemşireden 278'inin (%46.6) işinden memnun, 161'inin (%27) kısmen memnun ve 157'sinin (%26.3) ise işinden memnun olmadığı saptanmıştır.

Sonuç: Ebe ve hemşirelerin büyük bir çoğunluğunun işinden memnun olmadığı sonucuna varılmıştır. Bu verilere dayanarak iş ortamında çalışanların iş yükünün fazla olmasının stres kaynağı oluşturacağı, yaşam kalitesini ve iş verimini olumsuz etkileyeceği, bu nedenle çalışma saatlerinin azaltılması ve her birimde yeterli sayıda ebe ve hemşire çalıştırılması gerektiği kanaatine varıldı.

Anahtar Kelimeler: Ebe, hemşire, iş memnuniyeti

ABSTRACT

Objective: This study was conducted to determine job satisfaction levels of nurses and midwives working in hospitals and family health centers in Van.

Material and Method: This survey was conducted on a total of 596 nurses and midwives working in hospitals and family health centers in Van. A questionnaire of 27 questions was questioned to participants with face-to-face interview method in order to identify their socio-demographic properties and job satisfaction levels. The data was analyzed by SPSS (ver: 15) statistics software with ratio test and chi square test.

Results: In the study, 278 of the 596 nurses and midwives (46.6%) were found to be satisfied with their jobs, while 161 (27%) were found to be partially satisfied and 157 (26.3%) to be unsatisfied.

Conclusion: A significant amount of nurses and midwives were found to be unsatisfied with their jobs. Based on the findings, it was concluded that excessive workloads were acting as sources of stress, causing a drop in life standards and having a negative effect on productivity; and as such, a reduction on working hours and an increase in number of nurses and midwives on every medical unit was necessary.

Key Words: Nurse, midwife, job satisfaction

Giriş

Hemşireler ve ebeler, hasta bireyin ve ailesinin sürekli olarak iletişim içerisinde oldukları, her türlü problemlerinde ilk başvurdukları ve bu görevleri nedeniyle sağlık ekibi içerisinde önemli rollere sahip sağlık çalışanlarıdır. Hemşirelik ve ebelik gibi meslek grupları, çalışma ortamından kaynaklanan pek çok olumsuz faktörün etkisiyle yoğun iş yüküne sahip stresli meslekler olarak kabul

edilmektedir. Olumsuz fiziki ortam, etik olmayan çalışma şekli ve çalışma ortamında yaşadıkları sorunlar, hemşireleri ve ebeleri fiziksel, ruhsal ve sosyal açıdan olumsuz yönde etkilemekte ve yaşanan bu sorunlar hizmet kalitesini etkileyerek verimin azalmasına neden olmaktadır (1,2). Son yıllarda ülkemizde ve yurt dışında sağlık kurumlarında ebe ve hemşire sayısının yetersizliği, aşırı iş yükü, vardiyalı çalışma sistemi, terfi, yükselme ve ücret olanaklarının yetersizliği, rol ve

iş tanımındaki belirsizlikler, hemşire ve ebelere ilişkin uygun olmayan sağlık ve kurum politikalarının olması, iş gücü kaybına neden olabilen iş doyumunu veya iş memnuniyetini önemli derecede azaltmaktadır (3-6).

İş doyumunu kavramına ilişkin farklı tanımlamalar yapılmıştır. İş doyumunu kavramı, bireyin mesleğine, çalıştığı organizasyonun kültürüne, etkileşim içerisinde maruz kaldığı davranışlara ve hizmet alışverişi sırasında gösterdiği olumlu duygusal tepkiler olarak tanımlanmıştır. Diğer bir ifadeyle iş doyumunu veya iş memnuniyeti, işin bireye sağladıklarının algılanmasıyla oluşan hoşnutluk duygusudur (7-11). İş memnuniyetini veya iş doyumunu etkileyen bireysel faktörler; yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim, çocuk sahibi olma durumu, sosyo-kültürel çevre, değer yargıları, inançlar, kişilik, zeka, çalışanın sosyal yapısı, meslekte geçen süre, çalışmakta olduğu işini seçme nedeni, işin birey için anlamı, mesleki bir kursa katılma durumu (mesleki gelişme fırsatı), kişinin beklentileri, işten ayrılma isteği ve kabul görme isteği, işin kişiliği ile uyumu, genel yaşam doyumunu, stresle baş edebilme durumu ve genel sağlık durumu olarak belirtilmektedir. Çevresel ve örgütsel faktörleri ise; işin niteliği, ücret-maaş, örgütsel ilişkiler, iş güvenliğinin olması, çalışma koşulları (fiziksel şartlar), yönetim biçimi, örgütsel konum, yönetim görevi alma, kararlara katılma, yetki ve sorumluluk devri, örgütün sağladığı yükselme-gelişme olanakları, takdir edilme isteği, çalışma arkadaşlarıyla ilişkiler, yöneticilerle ilişkiler, çalışma şekli, çalıştığı yere gelme şekli, görev ayrıntıları, işin yapılış yolları, denetim, iş yükü ve güçlüğü, tanınma, ek olanaklar, otomasyon ve performans ölçümlerinden oluşmaktadır (8,12).

İş doyumunu kavramı ilk kez 1920'lerde ortaya atılmıştır. 1930'lu yıllarda yapılan araştırmalarda çalışanların işlerindeki memnuniyetinin, o kişilerin verimliliğini etkilediğinin bulunması, iş doyumunu kavramına önem kazandırmıştır. İşe yönelmenin sağlanması, iş verimliliğinin ve etkinliğinin artırılması, insanın işine duyduğu hoşnutluğun sağlanması ile mümkün olabilmektedir (7,13,11).

İş memnuniyeti kişilerin başarılı, mutlu ve üretken olabilmelerinin en önemli gereklerinden biridir. Özellikle hasta bakımında önemli rolleri olan, meslek dışı yaşamları doğrudan etkilenen ve sürekli özveri gerektiren hekimlik, hemşirelik ve ebelik gibi mesleklerde iş memnuniyeti büyük önem taşımaktadır (7,14). Bu meslek gruplarının çalışma ortamlarındaki memnuniyetleri hasta bakım kalitesini ve hasta memnuniyetini olumlu

yönde etkilediği düşüncesi ile; bu çalışma hastanede ve aile sağlığı merkezlerinde çalışan ebe ve hemşirelerin iş memnuniyet düzeylerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem

Çalışma Van il merkezindeki hastane ve aile sağlığı merkezlerinde çalışan toplam 596 ebe ve hemşire üzerinde yürütülmüştür. Veri toplamaya başlamadan önce, çalışmanın yapılması için 24.03.2011 tarihinde Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan yazılı izin alınmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından literatür bilgileri doğrultusunda hazırlanmış 27 sorudan oluşan anket formu kullanılmıştır. Yüz yüze görüşme yöntemi ile kullanılan formda ebe ve hemşirelerin sosyo-demografik, eğitim ve mesleki özelliklerine ilişkin soruların yanında, iş memnuniyet düzeylerini değerlendirmeye yönelik sorular da yer almaktadır. Veriler SPSS (ver:15.0) istatistik paket programında (tanımlayıcı istatistikler ve ki-kare testi) değerlendirilmiştir.

Bulgular

Ankete katılanların %74.3'ü hemşire; %25.7'si ebe, %79.3'ü hastanelerde, %20.8' de aile sağlığı merkezlerinde çalışmaktadır. %44.1'i 26-32 yaş aralığında iken %50.8'i de çocuk sahibidir (Tablo. 1). Ebe ve hemşirelerin %46.6'sının işinde memnun olduğu, %74.2'sinin mesleğini sevdiği, %57.7'sinin ise bulunduğu birimin fiziki koşullarından memnun olmadığı belirlenmiştir. Çalışma yaşamları ile ilgili memnuniyet durumu Tablo 2' de gösterilmiştir. Ebe ve hemşirelerin hasta davranışı ile ilgili görüşleri incelendiğinde; %43.5'i hastaların mevcut sorunu abarttığını ve gereğinden fazla ilgi beklediğini ifade etmiştir. Ebe ve hemşirelerin hasta davranışı ile ilgili görüşleri Tablo 3'de gösterilmiştir.

Değişkenler arasında anlamlı ilişki olup olmadığını belirlemek için yapılan ki-kare analizinde; çalışılan yer ile iş memnuniyeti oranı arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiş olup ($p < 0.05$), işinden memnun olma oranı hastanede çalışanlarda %45, aile sağlığı merkezlerinde çalışanlarda %52.5 olarak belirlenmiştir.

İş memnuniyeti oranı ile meslek grubu, cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medeni hal, çocuk sayısı oranları arasında yapılan ayrı ayrı karşılaştırmalarda, istatistik olarak anlamlı bir ilişki bulunmamış olup ($p > 0.05$), işinden memnun olma

Tablo 1. Araştırmaya katılan ebe ve hemşirelere ait tanlayıcı istatistikler

Değişkenler	Sayı	%
Yaş (n: 596)		
19-25	221	37.1
26-32	263	44.1
33-39	85	14.3
40 +	27	4.5
Cinsiyet (n: 596)		
Kadın	436	73.2
Erkek	160	26.9
Medeni durum (n: 594)		
Evlü	315	53.0
Bekar	279	47.0
Çocuk sayısı (n: 504)		
Yok	248	49.2
1-2	223	44.3
3-4	29	5.8
5+	4	0.8
Sigara kullanma durumu (n: 596)		
Evet	229	38.4
Hayır	367	61.6
Eğitim durumu (n: 595)		
Sağlık Meslek Lisesi	174	29.2
Lisans	367	61.7
Lisans ve üstü	54	9.1
Meslek (n: 596)		
Ebe	153	25.7
Hemşire	443	74.3
Çalışılan Birim (n:588)		
Hastane	466	79.3
Aile Sağlığı Merkezi	122	20.8

oranı ebelerde %48.4, hemşirelerde %46, kadınlarda %47.2, erkeklerde %45, 19-25 yaş grubunda %71, 26-32 yaş grubunda %73.8, 33-39 yaş grubunda %78.8, 40 ve üstü yaş grubunda %74.1, sağlık meslek lisesi mezunu olanlarda %46, lisans mezunu olanlarda %46.3, lisans ve üstü mezunu olanlarda ise %49.1, evlilerde %50.5, bekarlarda %42.3, hiç çocuğu olmayanlarda %44.4, 1 veya 2 çocuğu olanlarda %47.5, 3 veya 4 çocuğu olanlarda %69.5 ve daha fazla çocuğu olanlarda ise bu oran %50 olarak belirlenmiştir.

Mesleğini sevme oranı ile verimli çalıştığına inanma, çalışılan birimde bilgi ve becerisini sergileyebildiğini düşünme, iş yükünün fazla olduğunu düşünme ve memnun olmadığı bir durumu idareye bildirme durumu oranları arasında yapılan ayrı ayrı karşılaştırmalarda, istatistik olarak

anamlı bir ilişki bulunmuş olup ($p<0.05$), mesleğini sevenlerin %68'i verimli çalıştığına inandığını, %47'si çalıştığı birimde bilgi ve becerisini sergileyebildiğini, %54.3'ü iş yükünün fazla olduğunu, %52.7'si memnun olmadığı bir durumu idareye bildireceğini ifade etmiştir.

İşinden memnun olma oranı ile verimli çalıştığına inanma, çalışılan birimde bilgi ve becerisini sergileyebildiğini düşünme, iş yükünün fazla olduğunu düşünme ve memnun olmadığı bir durumu idareye bildirme durumu oranları arasında yapılan ayrı ayrı karşılaştırmalarda, istatistik olarak anlamlı bir ilişki bulunmuş olup ($p<0.05$), işinden memnun olanların %79,1'i verimli olarak çalıştığını, %53.6'sı çalıştığı birimde bilgi ve becerilerini sergileyebildiklerini, %54'ü iş yükünün fazla olduğunu, %58.3'ü memnun olmadığı bir durumu idareye bildireceğini ifade etmişlerdir.

Mesleğini sevenlerin %59,1'inin işinden memnun olduğu, %12.6'sının işinden memnun olmadığı, %28.3'ünün kısmen işinden memnun olduğu, mesleğini sevmeyenlerin ise %10.7'sinin işinden memnun olduğu, %68'inin memnun olmadığı, %21.3'ünün kısmen işinden memnun olduğu belirlenmiştir. Mesleğini sevme oranı ile iş memnuniyeti arasında istatistik olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($p<0.01$).

Tartışma

Yoğun iş yükü, yaşanan yoğun stres, uykusuzluk gibi fizyolojik etkiler ile sağlık hizmetindeki yetersizlikler, personelin dengesiz dağılımı, sağlık sektöründeki dönüşüm, ülkemizde ebelik ve hemşireliğin bağımsız çalışma ve karar verme olanağının yeterince olmaması gibi nedenlerden dolayı ebe ve hemşirelerin yüksek düzeyde mesleki doyumunu sağlayamadıkları düşünülmektedir (15-20). Ebe ve hemşirelerin iş memnuniyet veya iş doyum düzeylerini belirlemek amacıyla yapılan birçok çalışmada bu düşünceyi destekleyici sonuçlar elde edilmiştir. Örneğin Karamanoğlu ve ark. (21), Aydın ve Akan (15), Liu ve ark. (22), Hadımlı ve ark. (19), Tekingündüz ve Kurtuldu (23) yaptıkları çalışmada iş doyumunu düşük bulmuşlardır. Hastanede ve aile sağlığı merkezlerinde çalışan ebe ve hemşirelerin iş memnuniyet düzeylerini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada da benzer bir sonuç elde edilmiş olup, iş memnuniyet oranı %46.6 olarak saptanmıştır. Yukarıdaki çalışmaların aksine Sabancıoğulları ve ark. (24), Karakuş ve ark. (16), Lu ve ark. (25), Kaur Rao ve ark. (26) iş memnuniyetini olumlu olarak saptamıştır.

Tablo 2. Ebe ve hemşirelerin çalışma yaşamları ile ilgili memnuniyet durumu

Değişkenler	Sayı	%
Mesleğini sevme durumu (n:594)		
Hayır	153	25.8
Evet	441	74.2
Bulunduğu birimin fiziki koşullarından memnun olma durumu (n:596)		
Hayır	344	57.7
Evet	107	18.0
Kısmen	145	24.3
Hizmet içi eğitim ve konularından memnun olma durumu (n:595)		
Hayır	237	39.8
Evet	136	22.9
Kısmen	222	37.3
İşinden memnun olma durumu (n:596)		
Hayır	157	26.3
Evet	278	46.6
Kısmen	161	27.0
İşlerin çok yoğun ve iş yükünün fazla olduğunu düşünme (n:594)		
Hayır	126	21.1
Evet	336	56.4
Kısmen	134	22.5
Memnun olmadığı bir durumu idareye bildirme (n:592)		
Hayır	66	11.2
Evet	283	47.8
Hiç bir şey değişmeyeceği için bildirmem	243	41.1
Çalıştığı kurumdaki sosyal dayanışmadan memnun olma durumu (n:596)		
Hayır	216	36.2
Evet	177	29.7
Kısmen	203	34.1
Birimde çalışanlar arasındaki ilişkilerin yeterli düzeyde olduğunu düşünme (n:596)		
Hayır	140	23.5
Evet	246	41.3
Kısmen	210	35.2
Yönetimin çalışanlara dengeli ve adil bir şekilde görev verdiğini düşünme (n:595)		
Hayır	274	46.1
Evet	102	17.1
Kısmen	219	36.8
Bulunduğu birimde verimli olarak çalıştığına inanma (n:595)		
Hayır	357	60.0
Evet	82	13.8
Kısmen	156	26.2
Çalıştığı yerde bilgi ve becerilerini sergileyebilme durumu (n: 596)		
Hayır	122	20.5
Evet	261	43.8
Kısmen	213	35.7

Tablo 3. Ebe ve hemşirelerin hasta davranışı ile ilgili görüşleri

Hasta davranışı ile ilgili olarak en fazla rahatsızlık veren durum (n: 595)	Sayı	%
Hasta ve yakınlarının çok fazla soru sorması	89	15.0
Hasta ve refakatçilerin birimin genel kurallarına uymaması	247	41.5
Hastanın mevcut sorunu abartması ve gereğinden fazla ilgi beklemesi	259	43.5

İş memnuniyetini etkileyen mesleği bilinçli olarak tercih etme ve mesleğini sevme durumu oldukça önemlidir. Kahraman ve ark. (17) hemşirelerin mesleğini isteyerek seçen hemşirelerin iş doyumu puan ortalamalarının, istemeyerek seçen hemşirelere göre daha yüksek olduğunu saptamıştır. Bu çalışmada ilgili literatüre paralel bulgular saptanmış olup, mesleğini sevme oranı ile iş memnuniyeti arasında istatistik olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($p<0.01$). Bu çalışmada mesleğini sevme oranı %74.2 olarak belirlenmiştir. Benzer şekilde Karamanoğlu ve ark. (21) mesleğini sevme oranını %78, Aydın ve Akan (15), ise mesleğini sevme oranını %18.6 olarak saptamıştır.

Değişkenler arasında anlamlı ilişki olup olmadığını belirlemek için yapılan ki-kare analizinde; çalışılan yer ile iş memnuniyeti oranı arasında anlamlı ilişki olduğu belirlenmiş olup ($p<0.05$), en düşük memnuniyet oranı hastanelerde çalışan ebe ve hemşirelerde bulunmuştur. Benzer şekilde Aydın ve Akan (15), Kvist ve ark. (10) hastanede çalışanların iş memnuniyetini daha düşük oranda tespit etmiştir. Bu durumun hastanede çalışanların gece nöbetlerinin ve iş yükünün daha fazla olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

İş memnuniyeti oranı ile meslek grubu, cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medeni hal, çocuk sayısı arasında yapılan ayrı ayrı karşılaştırmalarda, istatistik olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bu çalışmanın sonuçlarına benzer olarak Çam ve ark. (7) tarafından yapılan çalışmada meslek grubu ile (hekim-hemşire) iş doyumu arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. Okray Kocabıyık ve Çakıcı (27) tarafından yapılan çalışmada meslek grubuyla iş doyumu arasında anlamlı ilişki olduğu ve hemşirelerin doktora göre iş doyumlarının daha düşük olduğu belirlenmiştir. Yine Okray Kocabıyık ve Çakıcı (27) tarafından yapılan çalışmada cinsiyet ile iş doyumu arasında anlamlı ilişki olduğu ve erkeklerin, kadınlara göre iş doyumlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu çalışmanın sonuçlarına paralel olarak Tutar (12); Çam ve ark. (7), tarafından yapılan çalışmada ise cinsiyet ile iş doyumu arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. Tutar (12), Okray Kocabıyık ve Çakıcı (27), Aksungur (28), Beyazsaçlı (9), Aydın

ve Akan (15) yaptıkları çalışmada iş doyumları ile yaş değişkeni arasında anlamlı ilişki bulunmuşlardır. Bu çalışmada farklı sonuçlar elde edilmiş ve yaş değişkeni ile iş memnuniyet oranı arasında anlamlı ilişki olmadığı tespit edilmiştir.

Çam ve ark. (7), Okray Kocabıyık ve Çakıcı (27), Aydın ve Akan (15) tarafından yapılan çalışmada eğitim düzeyi ile iş doyumu arasında anlamlı ilişki bulunmuş olup, bu çalışmanın bulgularına paralel olarak Tutar (12), Aksungur (28), Beyazsaçlı (9), Tekin Kaya ve Bilgin'in (11) yaptıkları çalışmada ise eğitim düzeyi ile iş doyumu arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. Okray Kocabıyık ve Çakıcı (27), Aydın ve Akan (15) evlilerin, bekarlara, Beyazsaçlı (9) ise bekarların, evlilere göre iş doyumunu anlamlı olarak daha yüksek bulmuştur. Bu çalışmanın bulgularına benzer olarak Çam ve ark. (7), Tutar (12), Aksungur (28), Kahraman ve ark. (17), Tekin Kaya ve Bilgin (11), çalışmalarında medeni durum ile iş memnuniyeti arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. Yine Beyazsaçlı (9), çocuk sahibi olmayanları, çocuk sahibi olanlara, Aydın ve Akan (15) çocuk sahibi olanları, çocuk sahibi olmayanlara göre iş doyum düzeyini anlamlı bulmuşlardır. Bu çalışmanın sonuçlarına paralel olarak Kahraman ve ark. (17), Tekin Kaya ve Bilgin'in (11) yaptıkları çalışmada ise iş doyumu ile çocuk sahibi olma durumu arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.

Çalışmanın bulgularına bakıldığında mesleğini sevme, yoğun iş yükü ve çalışılan yerin iş memnuniyetini önemli derecede etkilediği görülmektedir. İş ortamında çalışanların iş yükünün fazla olmasının stres kaynağı oluşturacağı, yaşam kalitesini ve iş verimini olumsuz etkileyeceği ve sağlık hizmeti kalitesini düşüreceği, bu nedenle çalışma saatlerinin azaltılması ve her birimde yeterli sayıda ebe ve hemşire çalıştırılması gerektiği kanaatindeyiz. Ayrıca mesleği sevme durumunun iş memnuniyeti üzerindeki etkisi göz önünde bulundurulduğunda öğrencilerin mesleğini seçerken kendi ilgi alanları ve yetenekleri doğrultusunda tercih yapmaları ve tercih edecekleri mesleğe ilişkin bilgilendirilmeleri önerilebilir.

Kaynaklar

1. Özgür G, Babacan Gümüş A, Gürdağ Ş. Hastanede çalışan hemşirelerde ruhsal belirtilerin incelenmesi. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi* 2011; 24: 296-305.
2. Tan M, Polat H, Akgün Şahin Z. Hemşirelerin çalışma ortamlarına ilişkin algılarının değerlendirilmesi. *Sağlıkta performans ve kalite dergisi* 2012; 4: 67-78.
3. Al-Hussami M. A Study of nurses' job satisfaction: The relationship to organizational commitment, perceived organizational support, transactional leadership, transformational leadership and level of education. *European Journal of Scientific Research* 2008; 22(2): 286-295.
4. Tsai MT, Huang CC. The relationship among ethical climate types, facets of job satisfaction, and the three components of organizational commitment: a study of nurses in Taiwan. *Journal of Business Ethics* 2008; 80: 565-581.
5. Ahmad N, Oranye NO. Empowerment, job satisfaction and organizational commitment: a comparative analysis of nurses working in Malaysia and England. *J Nurs Manag* 2010; 18(5): 582-591.
6. Demirel Y, Öz B.F, Yıldırım G. Bir Üniversite Hastanesinde Çalışan Hemşirelerin Kurumlarına Bağlılıklarının Değerlendirilmesi. *Van Tıp Dergisi* 2014; 21(2): 92-100.
7. Çam O, Akgün E, Babacan Gümüş A, Bilge A, Ünal Keskin G. Bir ruh sağlığı ve hastalıkları hastanesinde çalışan hekim ve hemşirelerin klinik ortamlarını değerlendirmeleri ile iş doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi* 2005; 6: 213-220.
8. Derin N. Devlet hastanelerinde çalışan sağlık personelinin iş doyum düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi* 2007; Eskişehir.
9. Beyazsaçlı M. Devlet hastanelerinde görev yapan hemşirelerin iş doyum düzeylerinin incelenmesi (KKTC Örneği). *International conference on new trends in education and their implications* 2010; 979-986. Antalya-Turkey.
10. Kvist T, Mantynen R, Partanen P, Turunen H, Miettinen M, Vehviläinen-Julkunen K. Research article the job satisfaction of finnish nursing staff: the development of a job satisfaction scale and survey results. *Nursing Research and Practice* 2012; 1-11.
11. Tekin Kaya N, Bilgin S. Çankırı il merkezinde birinci basamak sağlık kuruluşlarında çalışan ebe ve hemşirelerde iş doyum düzeyi ve etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi 2015; 1.
12. Tutar H. Erzurum'da devlet ve özel hastanelerde çalışan sağlık personelinin işlem adaleti, iş tatmini ve duygusal bağlılık durumlarının incelenmesi, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yayını 2007; 12(3): 97-120.
13. Yüksel İ. Hemşirelerin iş güçlüğüne oluşturan değişkenlerin iş doyumunu, iş gerilimi ve örgütsel bağlılık üzerindeki etkisinin analizi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2003; 13(1): 261-272.
14. Şendir M, Büyükyılmaz F, Yazgan İ, Bakan N, Mutlu A, Tekin F. Ortopedi ve travmatoloji hastalarının hemşirelik bakımına ilişkin deneyim ve memnuniyetlerinin değerlendirilmesi. *İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi* 2012; 20(1): 35-42.
15. Aydın M, Akan N. Mersin büyükşehir sınırları içinde çalışan ebelerin mesleki doyumunu. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 2010; 3 (1): 15-21.
16. Karakuş H. Hemşirelerin iş tatmin düzeyleri: Sivas ili örneği *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2011; 3(6): 46-57.
17. Kahraman G, Engin E, Dülgerler Ş, Öztürk E. Yoğun Bakım Hemşirelerinin İş Doyumları ve Etkileyen Faktörler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi* 2011; 4(1): 12-18.
18. Say Şahin D, Önal Ö, Pehlivan Sütlü S, Kılınc A.S, Mutluay D. Acil servis ve yoğun bakımda çalışan hemşirelerde yaşam kalitesinin değerlendirilmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi* 2014; 2(2): 81-92.
19. Hadımlı A, Şanlı Y, Tanrıverdi A, Eren N, Öztürk Can H. Bir kamu hastanesinde çalışan ebe ve hemşirelerin iş doyumunu ve karar verme güçlerinin incelenmesi. *Uluslararası hakemli hemşirelik araştırmaları dergisi* 2014; 1(1): 52-66.
20. Öztürk H, Candaş B, Babacan E. Devlet Hastaneleri, Toplum ve Aile Sağlığı Merkezlerinde Çalışan Hemşirelerin Yaşadıkları Sorunların Belirlenmesi. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi* 2015; 1(2): 25-36.
21. Karamanoğlu A, Gök Özer F, Tuğcu A. Denizli ilindeki hastanelerin cerrahi kliniklerinde çalışan hemşirelerin mesleki profesyonelliklerinin değerlendirilmesi. *Fırat Tıp Dergisi* 2009; 14(1): 12-17.
22. Liu C, Zhang L, Ye W, Zhu J, Cao J, Lu X, et al. Job satisfaction and intention to leave: a questionnaire survey of hospital nurses in Shanghai of China. *J Clin Nurs* 2012; 21(1-2): 255-263.
23. Tekingündüz S, Kurtuldu A. İşten ayrılma niyeti, iş tatmini, örgütsel bağlılık, liderlik ve iş stresi arasındaki ilişkilerin analizi: Bir hastane örneği. *International Journal of Human Sciences* 2015; 12(1): 1501-1517.

24. Sabancıoğulları S, Dođan S. Bir üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerin profesyonel benlik gelişim düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi* 2014; 17(1): 15-22.
25. Lu H, While AE, Barriball KL. Job satisfaction and its related factors: a questionnaire survey of hospital nurses in Mainland China. *Int J Nurs Stud* 2007; 44(4): 574-588.
26. Kaur Rao T, Malik S. Job satisfaction among nurses: a comparative study of nurses employed in government and private hospitals, *Journal of Applied Management & Computer Science* 2012; 1: 1-22.
27. Okray Kocabıyık Z, Çakıcı E. Sağlık çalışanlarında tükenmişlik ve iş doyumunu. *Anadolu Psikiyatri Dergisi* 2008; 9: 132-138.
28. Aksungur A. Dr. Zekai Tahir Burak Kadın Sağlık Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde çalışan ebe ve hemşirelerin iş doyumunu ve yaşam kalitesi düzeylerinin belirlenmesi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek lisans tezi 2009; Ankara.